

Zonder perspectief vaart niemand wel

In gesprek met kwartiermaakster Hilleke Linthorst

Hilleke Linthorst is sinds 2007 kwartiermaakster in Almere vanuit Kwintes, een Regionale Instelling voor Beschermd Wonen.

Een pilot *Kwartiermaken in de Wmo*

De landelijke overheid nodigde in 2006 gemeenten uit om mee te doen aan een *Wmo-pilot*. Met 16 andere gemeenten werd Almere uitgekozen tot *Wmo-pilot*gemeente. Hilleke Linthorst schreef op uitnodiging van de regionale instelling voor beschermd wonen Kwintes in Almere Haven een voorstel *Kwartiermaken*. Haar verhaal is een aanstekelijk voorbeeld van hoe de doelstelling van de Wmo om verschillende groepen burgers bij elkaar te brengen opdat ze elkaar kunnen ondersteunen, dankzij een goede begeleiding in praktijk kan worden gebracht.

Hilleke is van huis uit cultureel antropologe en deed hiervoor veldwerk in Latijns Amerika, wat haar naar eigen zeggen een goede achtergrond verschaft voor haar huidige kwartiermaakwerk: 'Antropologen gaan uit van de kracht van de gene die een vraag stelt. De regie moet voor minstens 70% liggen in handen van de betrokkene, anders blijft deze geen eigenaar van het aan de orde gestelde probleem en daarmee ook niet van de oplossing. De Wmo wil de participatie van mensen bevorderen. Daarvoor moet je aansluiten bij wat mensen kunnen en willen, en bij wat zinvol is; dat heeft iets weg van ontwikkelingssamenwerking.'

Hilleke: "De verhouding Wmo-AWBZ is wat ongemakkelijk. De Algemene Wet Bijzondere Ziektekosten en de eraan gekoppelde indicatie gaat uit van wat mensen niet kunnen, van hun ziektes en gebreken. Deze focus bevordert de maatschappelijke deelname niet. Het is daarom goed dat de Wmo er is: die zet in op *empowerment*. Mensen met een psychiatrische achtergrond hebben vaak weinig vertrouwen in anderen en zichzelf. Hun vertrouwen in de samenleving is geschokt. Ze voelen zich in de steek gelaten en gediscrimineerd. Om het vertrouwen in anderen, de samenleving en zichzelf te herstellen moet ik als kwartiermaker 100% betrouwbaar zijn in het contact en laten merken dat ik met recht geloof in hun talenten en kracht.

Leen geen mening, oordeel zelf

De Mensenbieb is een methode om contact te leggen met mensen waarover dikwijls vooropgezette ideeën en oordelen bestaan. Het idee van De Mensenbieb is ontwikkeld in het vluchtelingenwerk. Zoals iemand bij een bibliotheek een boek of een cd leent, leent hij bij De Mensenbieb een bijzonder mens voor een speciale ontmoeting.

De Mensenbieb is gebaseerd op het gegeven dat mensen in het algemeen nieuwsgierig naar de ander zijn. Maar het is niet altijd eenvoudig om die ander te ontmoeten. Nieuwsgierigheid kan bovendien geremd worden doordat men bepaalde vooroordelen heeft - onbekend maakt immers argwanend.

**Hèt instrument om vooroorde-
len te doorbreken, is humor.
Dus worden bezoekers tijdens
de mensenbieb gelokt met vrij-
moedige vooroordelen op uit-
deelstickers en sandwichbor-
den. De oproep aan bezoekers
en passanten luidt: *leen geen
mening, oordeel zelf. Dat werkt.*
De Mensenbieb is positief,
ludiek, prikkelend, ontspannend
en grappig.**

**Tijdens een uitleensessie (met
koffie) ontmoet de bieb-bezoe-
ker, door bemiddeling van een
'bibliothecaris', iemand die kan
verhalen over vreemde en bij-
zondere ervaringen, die bij
nader inzien misschien toch
niet zó vreemd zijn.
Doordat de ontmoeting plaats-
vindt in de context van een één-
malige gebeurtenis, is het voor
alle betrokkenen minder eng.
Plaats van handeling voor De
Mensenbieb kan overal zijn: een
bibliotheek, een buurthuis, een
bedrijfskantine, een openlucht-
festival, een beurs. Eigenlijk
overal waar veel mensen onge-
haast bijeen komen.**

[www.mensenbieb.nl]

[www.mensenbiebhaarlem.nl]

[www.mensenbiebamsterdam.nl]

De Wmo begon in Almere-Haven en mikt op mensen die weer willen of zouden kunnen participeren in de samenleving, maar de weg niet (meer) weten. Vaak lijkt sociale en economische uitsluiting hun lot. Het begon in Haven omdat dit een 'zwakke wijk' is met een cultuur van armoede en een zeer gering ondersteuningsaanbod. Een van de doelen van de *pilot* was dat mensen zich gehoord en gezien gingen voelen, en binnen hun context begrepen, zodat ze mee vorm konden gaan geven aan een ondersteuningsaanbod dat hen paste. De buurtcentra van de bestaande welzijnsinstelling bereikten de zwakste lagen van de bevolking niet en waren daar ook niet voor toegerust. Inmiddels zoeken we de samenwerking op, evenals met andere partijen in de samenleving, om het aanbod te kunnen complementeren en te laten aansluiten. Kwintes zelf is ook doelgroep van kwartiermaken. Het kost veel energie om de woonondersteuners mee te nemen in de oriëntatie op wat bij 'hun bewoners' en in de buurt mogelijk is. Er is daartoe inmiddels een kwartiermakerscursus ontwikkeld. Die cultuuromslag is ingewikkeld.

Projecten

Wie ben jij anders dan ik; het leesouderarrangement

Op de lagere scholen bestond een tekort aan leesmoeders en -vaders. Onder de mensen met een psychiatrische achtergrond waren er met onderwijservaring die behoefte voelden om weer werkervaring op scholen op te bouwen. Zij zijn uitgenodigd zich aan te bieden als leesouder op school, en werden aangenomen. Het onmiddellijke effect hiervan was dat zij direct op straat werden gezien en herkend als mensen die zich inzetten voor de samenleving. Daarmee was ook hun isolement doorbroken. De kinderen vonden hen soms wel apart, maar ook talentvol en niet eng. Ook (professionele) kunstenaars met een psychiatrische achtergrond geven inmiddels, met ondersteuning, kunstonderwijs aan de bovenbouwers op het activiteitencentrum van Kwintes.

Eigen tuintje eerst

Mensen met psychische of fysieke problemen zijn soms niet in staat hun tuintje zelf bij te houden. De verwaarloosde tuintjes roepen ergernis op in de buurt en bij henzelf. In deze groep zijn er echter ook mensen die met ondersteuning graag hun eigen en andermans tuinen zouden opknappen.

De Groenschool (lager beroeps onderwijs) in Almere heeft te maken met vroegtijdige schoolverlaters. De schooluitvallers, die vaak kampen met een laag zelfbeeld, worden als vrijwilliger ingezet om deze tuintjes samen met de bovengenoemde buurtgenoten op te knappen. Zo werken deze jongeren aan hun CV. De woningcorporatie, die baat heeft bij een opgeknapt buurt, zag het belang van dit arrangement en draagt daaraan bij. Door de opgeknapt tuintjes verbetert de relatie met de buurt en tussen allerlei mensen onderling.

Een extra meerwaarde van dit project is dat er een cultuur van tolerantie wordt gevoed. Door samen dingen te doen wordt betrokkenheid gegenereerd: van de schijnbaar afgeschreven jongeren zelf, van de bewoners met een handicap en van de soms onverschillige samenleving. Op basis van wat er gebeurt ontstaat tolerantie. De vraag is steeds wat je bij kunt dragen aan de samenleving en het samen-leven - als kwetsbare burger en als draagkrachtige burger. Het gaat om perspectief bieden. Zonder perspectief vaart niemand wel. Door een traject uit te zetten, het netwerk uit te breiden, meer keuzes mogelijk te maken, krijgen mensen weer hoop en energie.

We doen soortgelijke projecten ook op het gebied van catering, en van fotografie en film. Voor de gemeente is het belangrijk te weten wat er allemaal plaatsvindt en wat de investering in deze projecten oplevert, zodat ze die beter kunnen blijven ondersteunen. We proberen duidelijk te maken dat het, als je mensen verwaarloost, op den duur veel duurder uitpakt.

Wie schrijft die blijft

In Almere wordt door allerlei instanties geconstateerd dat de (jonge) stagiaires van de Openbare Scholen Gemeenschap de Meergronden (VWO, HAVO, VMBO en LWO) doorgaans geen idee hebben hoe ze zich verdienstelijk kunnen maken. Op de school bestaat de vraag hoe ze hun leerlingen het best kunnen voorbereiden op een stageplaats. Stagiaires bleken vaak belemmerende stigmatiserende aannames te koesteren over de doelgroep 'mensen met een psychiatrische achtergrond'. Om die reden is de cursus *Wie schrijft, die blijft* ontwikkeld.

De bedoeling van deze cursus is dat de leerlingen ontdekken wie ze zijn, welke talenten ze in huis hebben, en hoe ze gezien worden door deelnemers en teamleden. Ook leren ze reflecteren en schriftelijk rapporteren. Mensen met een GGZ-achtergrond en 'reïntegranten' zijn medecursusleider. Allerlei vaardigheden worden bijgebracht om door te groeien in dit werkveld. Stagiaires kunnen zodoende kennis maken met de doelgroep en met het werken in de zorg. Zij zijn daardoor beter voorbereid op hun toekomstige stage omdat ze al één of twee opdrachten hebben voorbereid en uitgeprobeerd. Ze leren bovendien reflecteren en schriftelijk rapporteren. Ten slotte ontdekken de stagiaires hoe belangrijk het is op tijd ondersteuning te zoeken, en waar deze te vinden is als de eigen problemen te groot zijn.

In de *Week van de Psychiatrie* vertellen cliënten hun levensverhaal, en wat vroegtijdige hulp hen aan ellende had kunnen schelen. Deze week vindt plaats nadat de studenten deze mensen hebben leren kennen als goede cursusleiders. Deelnemende organisaties zijn het DAC Jan Steen Almere, schrijfster Ilse Ooijevaar-Ruyters, Openbare Scholengemeenschap Meergronden en Kwintes. De Meergronden is inmiddels heel blij met deze nieuwe invulling voor de cursus '*Beroepsgerichte Praktijkondersteuning*'.

Niet de methode maar de mens

Het is niet eenvoudig om de benaderingswijze te bestendigen van waaruit deze projecten en methodieken zijn vormgegeven. De vraag blijft hoe professionals op alle niveaus het tussen de oren krijgen iets buiten de orde te doen voor een buitengewone ander en te leren denken in coalitieverband.

Er is de laatste jaren zowat in alle sectoren ontzettend gehamerd op het werken volgens protocollen. Maar werken volgens protocollen is vaak niet klantgericht. Niet de methode moet centraal staan maar de mens. Er moet iemand zijn die iets in jou ziet, in jou gelooft, die geïnteresseerd is in jouw welzijn.”